

آموزشکده تربیت بدنی امام علی (ع) صفادشت (پسران)

حقوق ورزشی

مقطع کارشناسی

گردآورندگان و اساتید:

وحید حاتمی - محسن بهمنی

جلسه سوم

جلسه سوم:

مبحث اول: تعریف خطای ورزشی

مبحث دوم: مسئولیت در قانون مدنی

مبحث سوم: تحلیل حقوقی بند ۱ ماده ۵۹ قانون مجازات اسلامی

مبحث چهارم: مسئولیت در فقه

❖ مبحث اول: تعریف خطای ورزشی

خطا در لغت به معنای نادرست، ضد ثواب و گناهی که از روی عمد نباشد و نیز به معنای سهو و اشتباه است. (فرهنگ عمید فارسی، حسین عمید)

خطا در حقوق: وصف عملی است از صاحب تمیز که به غفلت یا ندانسته یا اشتباه یا بی مبالاتی بی احتیاطی سر بزند که مخالف قانون باشد. از مبنای حقوق مدنی ایران در ضمانات قهری آن است که خطاء دخلی در مسئولیت ندارد. صرف انتساب اضرار (اتلاف تسبیبی یا اتلاف بالمباشرة) کافی است که ضررزننده را ضامن (مسئول اضرار) بدانند. در امور کیفری خطاء عبارت است از بی مبالاتی بی احتیاطی عدم رعایت مقررات دولتی و عدم مهارت (وسیط در ترمینولوژی حقوق، جعفر لنگرودی، ش ۱۶۳۴، ص ۳۳۶)

خطاء عبارت است از انجام دادن کاری که شخص به حکم قرارداد یا عرف می بایست از آن پرهیز کند یا خوداری از انجام کاری که باید انجام دهد (حقوق مدنی الزام های خارج از قرار داد، ناصر کاتوزیان، ص ۲۹۱)

ولی آن چه که بایستی تعریف و تبیین شود لغت حوادث ورزشی است که در ماده ۵۹ (ق م ا) آمده است. مقتن با استعمال واژه حوادث، کلیه نتایج مجرمانه ناشی از عملیات ورزشی که به طور معمول جرم به حساب می آید را در شمول ماده ۵۹ قرار داده است. حادثه می تواند از ضرب و جرح ساده شروع و به شکستگی، نقص عضو، از کار افتادن عضو، زوال منافع، مرض دائم، فقدان یا نقص یکی از حواس یا زوال عقل و بالاخره مرگ منتهی گردد. بنابر این لغت حوادث نسبت به خطا اعم است و مصادیق بیشتری را در بر می گیرد. لذا شدت و ضعف نتیجه ی حاصله از عملیات ورزشی علی الاصول تأثیری بر جرم بودن یا نبودن آن ندارد.

در مجموعه مقررات ورزشی، بارز ترین مصداق مقررات ناظر بر خطا های ناشی از عملیات ورزشی هر ورزش اصولاً یک مجموعه مدونی است که تحت عنوان قوانین یا مقررات تهیه و در اختیار فدراسیون یا هیأتها قرار دارد.

هرگاه ورزشکار از این قوانین در حین بازی تخلف کند و بر روی ورزشکار دیگر ایجاد حادثهای نماید خطا خواهد بود. عبارت دیگر هر حرکت ورزشی که خطرناک، مخالف شئون ورزشی یا خلاف اخلاق ورزشی بوده نیز خطا محسوب میگردد.

پس میتوان گفت مراد از حوادث ورزشی تمامی جرائم و شبه جرائمی است که توسط ورزشکاران، معلمین، مربیان، مدیران، تماشاگران سازندگان و تولید کنندگان لوازم و تجهیزات و امثال آنها به طور مستقیم یا غیرمستقیم در رابطه با ورزش انجام میگردد. موضوع این وقایع ممکن است سلامتی، جان، اموال، حیثیت، شرافت و سایر حقوق قانونی اشخاص باشد که در محدوده ورزش به نحوی حضور دارند.

❖ مبحث دوم: قانون مسئولیت مدنی

هرگاه کسی با رفتار خود موجب لطمه به حقوق اشخاص دیگر شود اصطلاحاً می‌گوییم که مسئولیت قانونی دارد. گاهی رفتار خلاف قانونی متخلف عنوان جرم را دارا است که در این صورت نوع مسئولیت او کیفری است. در هر مورد که شخص ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد می‌گویند در برابر او مسئولیت دارد. مسئولیت لازمه داشتن اختیار است. انسان آزاد و عاقل از پیامد کارهای خویش آگاه و مسئول است. بر مبنای این مسئولیت رابطه دینی ویزهای بین زیان دیده و مسئول بوجود می‌آید: زیان دیده طلبکار و مسئول بدهکار می‌شود و موضوع بدهی خسارت است که به طور معمول با دادن پول انجام می‌پذیرد (حقوق مدنی الزام‌های خارج از قرار داد، ناصر کاتوزیان، ص ۴۸).

قوانین ورزشی را به دو گروه می‌توان تقسیم کرد:

(۱) گروهی که به قواعد بازیها اختصاص دارد.

(۲) گروهی که مراقبتها و احتیاط ویزهای را بر بازیکنان تحمیل میکند و هدف آنها تأمین ایمنی پرهیز از خشونت در بازیهای ورزشی است.

حقوق مسئولیت مدنی به گروه دوم علاقه دارد و به مطالعه و تعیین ارزش آنها می‌پردازد و در همین گروه است که خطای ورزشی و اثر آن در روابط حقوقی مطرح می‌شود. اجرای قواعد عمومی مسئولیت در حقوق ورزشی ممکن نیست، زیرا پارهای از جرائم مانند ضرب و جرح، در این زمینه مباح و گاه ممدوح است. بازیکنان، در رابطه میان خود و مربیان، پایبند قرارداد ضمنی هستند که مهمترین مشخصه آن پذیرش خطرهای متعارف ورزشی است که در اجرای قوانین ویزه بازیها رخ می‌دهد. بنابراین، معیار تعیین خطای ورزشی «رفتار ورزشکاری آگاه و محتاط در شرایطی است که فعل زیانبار واقع می‌شود.» عامل اضطرار و دفاع مشروع را نیز باید در این شرایط به حساب آورد. تجاوز از این رفتار متعارف خطا و سبب مسئولیت مدنی است. مسئولیت خساراتی که تماشاگران مسابقه‌های ورزشی می‌بینند، اصولاً بر عهده برگزار کنندگان آن است، مگر اینکه ناشی از خطای بازیکنان یا اقدام تماشاگران باشد. مبنای این مسئولیت بر پایه تفصیر است که باید آن را کوتاهی در تأمین امنیت تماشاگران دانست. (حقوق مدنی الزام‌های خارج از قرار داد، ناصر کاتوزیان، ص ۴۲۱)

مسئولیت مدنی یا به موجب قرار داد است یا خارج از قرارداد. در مسئولیت قراردادی به علت عدم اجرای تعهدات و عدم وفای به عهده‌ای که ناشی از قرارداد فی مابین است یعنی فردی که به تعهدات خود عمل نمی‌نماید و به این طریق باعث ضرربه غیر می‌گردد مکلف است از عهده خساراتی که در این رهگذر حاصل گردیده برآمده و ضامن است (مسئولیت ناشی از قرارداد) به عنوان مثال: یک مربی کشتی که متعهد به آموزش فنون کشتی به نوجوانان بوده و در نتیجه عدم آموزش صحیح، بی احتیاطی نوجوان مصدوم شده است مربی در برابر نوجوان و والدین وی مسئول بوده و مکلف به جبران خسارات است.

در مورد مسئولیت خارج از قرارداد که قراردادی فی ما بین وجود ندارد و یکی از طرفین عمداً یا به خطا به دیگری زیان وارد کند باتوجه به دستور قانون عملیات ورزشی بایستی با رعایت مقررات و موازین خاص خود اجرا شود و در نتیجه تخلف یک ورزشکار از مقررات نقض گردیده به حکم قانون خاطی مسئول خسارات ناشی از صدمه وارده به ورزشکار یا دیگران است . (دیباچه ای بر حقوق ورزشی قواعد عمومی حقوق جزا، البرز چلبی، ص ۴۲) بر اساس ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹ :

«هر کس بدون مجوز قانونی عمداً یا در نتیجه بی احتیاطی به جان یا سلامتی یا مال یا آزادی یا حیثیت یا شهرت تجارتي یا به هر حق دیگری که به موجب قانون برای افراد ایجاد گردیده لطمه وارد نماید که موجب ضرر مادی یا معنوی دیگری شود مسئول جبران خسارت ناشی از عمل خود می باشد».

تحقق مسئولیت مدنی موکول به وجود شرایط ذیل می باشد :

۱ ارتکاب عمل : لطمه به حقوق دیگران می تواند به صورت فعل و ترک فعل باشد ، فعل یعنی انجام کاری - که تجلی خارجی آن به سهولت مشهود و محسوس است مثل تکل از پشت به صورت عمدی در رشته ورزشی فوتبال و یا هل دادن شناگر مبتدی به داخل آب در رشته ورزشی شنا .

اما ترک فعل وقتی واقع می شود که خودداری کننده بر اساس قانون و یا قرارداد موظف به انجام کاری باشد مثلاً داور مسابقه ژیمناستیک که قبل از شروع مسابقه از بازدید دقیق اسباب معیوب خودداری می کند و ورزشکار بر اثر نقص موجود مصدوم می شود و یا در رشته شنا غریق نجات از نجات شناگری که در حال غرق شدن است خودداری نماید که در این صورت مسئول حادثه می باشد .

۲ وجود ضرر : ضرر می تواند به اشکال مختلف ایجاد شود می تواند از طریق صدمه جانی مانند ضرب و - جرح و نقص عضو باشد و می تواند تجاوز و لطمه زدن به حیثیت شخصی مانند شایعات منکرانی در مورد سرپرست یا مدیران ورزشی و هم چنین مربیان زحمت کش و می تواند به صورت تلف نمودن و ناقص کردن اموال ورزشگاه مثل آسیب رساندن به تشک کشتی و تاتامی و وسایل بدنسازی باشد .

۳ خلاف قانون بودن : باید گفت که صرف انجام کاری که منجر به ضرر غیر شود موجب مسئولیت مدنی - نیست بلکه عمل ارتكابی باید خلاف قانون و بدون مجوز قانونی باشد . مفهوم مخالف آن این است که ضرر و زیان ناشی از اعمال قانون موجب مسئولیت مدنی نیست به طور مثال اگر ورزشکاری با رعایت تمام مقررات ورزشی آن رشته موجب مصدوم شدن حریف شود چون عمل او بر اساس قانون بوده است و از نظر قانونی مجاز است پس مسئولیتی نخواهد داشت .

۴ رابطه علیت : باید بین دو عامل ضرر و فعل زیانبار رابطه علیت وجود داشته باشد یعنی این که ضرر از آن - فعل ناشی شده باشد برای مثال شکستگی پای جودوکار ناشی از خطای حریف او باشد تا حریف را مسئول بدانیم .

پس می توان گفت باید تمامی ۴ شرط فوق الذکر رعایت شود تا بتوان گفت شخص مسئول است در صورت فقدان یکی از شرایط فوق مسئولیت شخص مرتکب ملغی می گردد .

❖ مبحث سوم: تحلیل حقوقی بند ۳ م ۹۵ قانون مجازات اسلامی

حوادثی که در پهنه ورزش به وقوع میپیوندد از جهت نتیجه، شخصیت مرتکب، زمان و مکان با یکدیگر متفاوتند و

نوع مسئولیت قانونی بستگی به این ویژگیها دارد. حوادث ناشی از عملیات ورزشی، تخلفات مدیريتها، معایب

اسباب و وسایل، اماکن معیوب اوباشگریهای تماشاگران، درگیریهای ورزشکاران با یکدیگر یا با داوران و غیره،

موضوعاتی است که باید به طور جداگانه به آنها پرداخت در این مبحث و محور حوادثی که مرتکب آن ورزشکار و محل آن، اماکن ورزشی و زمان آن در اثنا فعالیتهای ورزشی است.

به موجب ماده ۵۹ قانون مجازات اسلامی اعمال زیر جرم محسوب نمیشود:

بند ۳- حوادث ناشی از عملیات ورزشی مشروط بر این که سبب آن حوادث نقض مقررات مربوط به آن ورزش نباشد و این مقررات هم با موازین شرعی مخالفت نداشته باشد.

تحلیل حقوقی این ماده مستلزم روشن ساختن عناوین ذیل است:

شخصیت مرتکب، عمل مرتکب، نتیجه حاصله، عنصر معنوی، رعایت مقررات، انطباق با موازین شرعی

(۱) شخصیت مرتکب:

در بند ۳ در ماده ۵۹ اشاره صریحی به مرتکب و به عبارت دیگر به کسی که حادثه را ایجاد کرده، ننموده و فقط با

ذکر «عملیات ورزشی» به طور ضمنی نظر خود را رسانده است بی گمان مرتکب این حادثه کسی جز ورزشکار

نیست و در واقع فاعل عملیات ورزشی همان کسی است که اصطلاحاً ورزشکار گفته میشود. بی گمان منظور مقنن

مفهوم خاص ورزشکار به شرح فوق نباشد به همین دلیل هم از بکار بردن واژه ورزشکار خودداری کرده است.

بلکه نظر بر مفهوم عام ورزشکار داشته است و لذا هر کس که به انجام فعالیتهای ورزشی بپردازد با رعایت سایر

شرایط میتواند از امتیاز این ماده قانونی استفاده کند. بنابراین از نظر قانون، سن، قد، وزن، میزان مهارت و هیچ

شرط دیگری جز انجام فعالیتهای ورزشی موثر در شمول ماده ۵۹ نخواهد بود. (حقوق ورزشی، حسین آقایی نیا، ص

(۳۱)

به عبارت دیگر اشخاص موضوع بند ۳ ماده ۵۹ ق.م.ا. دو گروه میتوانند باشند:

۱ ورزشکاران: مقنن در این بند از ذکر ورزشکاران به عنوان حادثه آفرینان، خودداری کرده است یعنی (قانونگذار) از آنها تعریفی به دست نداده است.

اما معیار و ضابطه تشخیص این مورد، عبارت بعدی آن یعنی «عملیات ورزشی» است که منتسب به آنها می باشد. لذا در صورتی که حادثه از جانب ورزشکاران ناشی نگردد از شمول ماده مزبور بیرون می باشد.

۲ سایر شرکت کنندگان، شرکاء، در فعالیتهای ورزشی: اینان کلیه اشخاصی هستند که به نحوی در ارتباط با

حوادث ناشی از عملیات ورزشی میباشند که تعیین حقوق و تکالیف آنها در رابطه با حوادث ورزشی در

چهارچوب بند ۳ ماده ۵۹ ق.م.ا. لازم و ضروری است:

الف ترتیب دهندگان رقابتهای ورزشی؛

ب سرپرستان و مربیان؛

ج سر داوران و داوران؛

د مقامات و مراجع عمومی؛

ه شرکتهای بیمه؛

و تولید کنندگان لوازم ورزشی؛

ز پزشک و امدادگران.

ولی به لحاظ اختصار در بحث از بیان حقوق این دسته صرفنظر میشود.

۲) عمل مرتکب:

تقریباً تمامی بار قضیه جرم نبودن اعمال موضوع بند ۳ م ۵۹ ق.م.ا. روی ورزشی بودن اعمال مرتکب است که شناسایی آن ممسک این حکم میباشد. به نظر می آید که عملیات ورزشی مزبور، هرآن فعالیت بدنی در قالب تمرین و مسابقه باشد که مطابق قواعد و مقررات و یا عرف این وصف را به خود می گیرد. بدین ترتیب از بند ۳ چنین برمی آید که جدای از آنکه این عملیات ورزشی الزاماً باید از سوی ورزشکاران صورت گیرد بلکه همچنین این عمل باید ورزشی باشد. برای ورزشی محسوب شدن عمل از نظر حقوقی، چهار شرط را میتوان بر شمرد:

۱- از ناحیه ورزشکار به مفهوم عام انجام گیرد.

۲- در حین انجام فعالیت‌های ورزشی باشد.

۳- عمل از نظر مقررات خاص آن ورزش در زمره حرکات ورزشی باشد.

۴- اصل آن ورزش از سوی سازمان ورزش مجاز اعلام شده باشد.

۳) رعایت مقررات:

اولین شرط برای جرم نبودن حوادث ناشی از عملیات ورزشی، رعایت مقررات می‌باشد... واژه مقررات در این بند، از مفهوم گسترده‌ای برخوردار است و این گسترش و وسعت از یک سو در برگیرنده مقررات تمامی ورزش‌هاست و از سوی دیگر مقررات شامل تمامی ابعاد یک ورزش است. با این حال تکیه گاه اصلی قانونگذار در ایراد نقض مقررات ورزشی مربوط به حرکات فنی آن رشته ورزشی است که مسلماً خطا در این حرکات اعم از عمدی یا سهوی اگر موجب حوادثی که در قانون عنوان مجرمانه دارد، بشود، جرم می‌باشد. به عبارت بهتر، اگر مرتکب ضرب و جرح، رعایت قواعد مربوط به بازیهای ورزشی را نکند (مانند محدود زمانی یا مکانی ورزش) اثر تبرئه کننده آن از بین رفته و دیگر نمیتواند به قانون و یا سنت متمسک شود.

۴) موازین شرعی در بند ۳ ماده ۹۵:

تدوین کنندگان قانون مجازات اسلامی، تعریف یا مصادیق موازین شرعی را مشخص نکرده اند. بدین ترتیب بر قاضی و محاکم کیفری است که چهارچوب موازین شرعی محدود کننده مقررات حاکم بر عملیات و مسابقات ورزشی را شناسایی کرده تا در برخورد با حوادث ورزشی بتواند عملیات مشروع و منطبق با موازین شرعی را تشخیص دهد و سپس در صدور حکم اقدام نماید. اسلام با آن دسته از ورزش‌ها و رقابت‌های ورزشی که مستلزم ایذاء نفس یا ایذاء غیر است مخالف است. هر چند قانون و مقررات مخالف شریعت اسلام، به طور کلی باطل است ولی نه تمام عبارتهای قانون و مقررات بلکه تنها عبارتهای مخالف قانون و شریعت باطل میگردد چون مبنای بطلان، مخالفت با شرع می‌باشد. از این گفته برمی آید که در مورد عدم مخالفت مقررات ورزش با موازین شرعی دو صورت قابل تصور است؛ یکی اینکه انطباق با مبانی شرعی بعضی از ورزش‌ها کلاً حرام می باشند... و دیگر اینکه بعضی از مقررات ورزش در انطباق با شرع، مغایر تشخیص داده شده و باطل می‌باشند.

باید اذعان داشت عبارت «عدم مخالفت با موازین شرعی» اگر بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در بند ۳ ماده ۵۹ ق.م.ا. بیان نمی‌شد با عنایت به برتری اصول قانون اساسی مثل اصل چهارم، مقررات ورزشی نمیتوانست در تعارض با موازین شرعی باشد.

از این رو، اصولاً نیازی به این تأکید و یا قید موجود نبود.

پس مراد از حوادث ناشی از عملیات ورزشی نتایجی است که از اعمال خشن ورزشی به وجود می‌آید و موجب لطمه به جسم دیگری می‌گردد و پیش بینی این مورد به خاطر آنست که بیشتر ورزش‌ها در معرض چنین اقداماتی قرار دارند و قانونگذار باید مقررات آن را پیش بینی کند.

یکی از شرایط عملیات ورزشی آن است که در عرف ورزشی مورد قبول قرار گرفته و به رسمیت شناخته شده باشد زیرا عبارت «مقررات مربوط به آن» حکایت از آن دارد که باید جزء ورزش‌هایی باشد که دارای مقررات است و تا ورزشی به رسمیت شناخته نشده باشد مقرراتی هم در مورد آن وضع نمیگردد. البته منظور از مقررات این نیست که چنین مقرراتی باید به صورت مکتوب و مصوب از سوی مرجع خاصی باشد بلکه باید به عرف ورزشکاران حرفه‌ای آن رشته ورزشی نیز توجه داشت بنابراین لازم نیست که رشته ورزشی تحت نظارت و سازمان خاصی باشد. گرچه در ماده ۵۹ تصریحی وجود ندارد اما عملیات ورزشی در صورتی علت موجهه جرم است که اعمال خشونت‌آمیز در حین ورزش رخ داده باشد و عبارت (ناشی از عملیات ورزشی) بیانگر این شرط است زیرا ناشی شدن حادثه از عملیات ورزشی در بردارنده همین معناست پس اگر اعمال خشن قبل از عملیات ورزشی یا بعد از آن باشد مرتکب نمیتواند به ماده ۵۹ استناد کند.

عبارت (نقض مقررات مربوط به آن ورزش) بیانگر یکی دیگر از شرایط عملیات ورزشی است و آن، عدم خروج مرتکب از اهداف و مقررات ورزشی است بنابراین اگر مرتکب با هدف عمدی صدمه زدن به دیگری مرتکب عمل خشونت‌آمیز شود مجازات جرم عمدی را در پی دارد و اگر به صورت غیرعمدی مرتکب آن شده باشد تابع مقررات جرایم غیرعمدی خواهد بود.

یکی از شرایط عملیات ورزشی آن است که مجنی علیه با رضایت خود در عملیات ورزشی شرکت کرده باشد زیرا گرچه در متن ماده بیان نشده است ولی اگر رضایت نباشد معنای ورزش تحقق پیدا نمی‌کند.

نتیجه آنکه در صورتی شخص ورزشکار می‌تواند از معافیت برخوردار شود که اولاً، مقررات ورزش مربوط برخلاف موازین شرعی نباشد برای مثال به نظر می‌رسد ورزش‌هایی مثل مشت زنی حرفه‌ای، کشتی کج و نظایر آنها خلاف شرع میباشند و در نتیجه حوادثی که در جریان این ورزش‌ها حتی با رعایت مقررات مربوط به آن ورزش، رخ دهد ضمان آور خواهد بود. ثانیاً، ورزشکار باید مقررات آن رشته را مراعات کرده نه اینکه مثلاً در ورزش کشتی یا فوتبال با مشت به بینی ورزشکار طرف مقابل زده یا با لگد به داور حمله کرده باشد! همین طور صرف رضایت طرفین در درگیریهایی که خارج از قلمرو ورزش‌های شناخته شده (مثل مشت زنی و کشتی) در معابر و یا مکان‌های عمومی یا خصوصی رخ میدهد رافع مسئولیت مدنی و کیفری مرتکبان نخواهد بود.

❖ مبحث چهارم: مسئولیت در فقه

ضمان ناشی از عملیات ورزشی و تعلیم ورزش در فقه سابقه طولانی دارد. رشته های ورزشی در گذشته عمدتاً شامل تیراندازی ، اسب سواری و شنا بوده و نظرات فقهی نیز بیشتر حول و حوش همین موارد است. وجود این سابقه طولانی در فقه مؤید چند نکته است: اولاً ، اهمیت ورزش و توجه به حوادث ناشی از آن ثانیاً ، قدمت این سوابق گرانبها که ما را در مقابل نظام های حقوقی بیگانه مباهي و مفتخر مي سازد و در عین حال هشداري است که نباید صرفاً به افتخارات گذشته به عنوان تاریخچه دل خوش داشت. بلکه وظیفه ما باید تلاش در جهت تکامل کمی و کیفی آنها باشد و نه صرف نقل آنها .

در قاعده اقدام که قاعده ای فقهی است: هرکس به ضرر خود نسبت به مال ، جان خود اقدامی کند درمورد اقدام اوکسی به نفع اوضمان قهری یا مسئولیت مدنی ندارد (قواعد فقهیه، آیت الله بجنوردی، ج ۱، ص ۷۵)

بنابراین قاعده هرکس بارضایت و بدون اکراه یا تهدید اقدام به عملی کند و در حین یا بعد از انجام آن مضروب شود هیچ کس ضامن نیست مگر در صورت تعدی و تفریط. به عنوان نمونه موارد ذیل را می توان نام برد:

نمونه ۱: اذا مر رجل بين الرماه و بين الهدف فاصابه سهم من الرماه فهو خطا لان الرامي ما قصده و انما قصد الهدف .
هرگاه شخص در محل مسابقه تیراندازی از فاصله میان مسیر تیر و هدف عبور کند و مورد اصابت تیر قرار گیرد و کشته شود این قتل خطائی محسوب می گردد زیرا تیرانداز، قصد او نکرده بلکه مقصود او هدف بوده است .
(مبسوط، شیخ طوسی، ج ۷، ص ۱۸۹)

نمونه ۲: و اذا مر رجل بين الرماه و بين الغرض فاصابه سهم و قد حذره الرامي لم يضمن و ان لم يحذره و كان في ملكه قد دخل عليه به غير اذنه فكذلك و ان دخل عليه باذنه او كان في غير ملكه و لم يحذره كانت دینه علي عاقلته.
هرگاه شخص در محل مسابقه از فاصله میان تیراندازان و هدف عبور کند و مورد اصابت تیر قرار گیرد چنانچه تیرانداز هشدار داده باشد مطلقاً ضامن نیست ولی اگر هشدار نداده باشد در فرض آنکه محل در مالکیت تیر انداز بوده و مصدوم بدون اجازه وی وارد شده باز هم ضامن نیست و چنانچه مصدوم با اجازه وی وارد شده و یا محل ملک تیرانداز نبوده و هشدار نداده است ضامن بر عاقله وی مقرر خواهد بود. (الوسیله الي نیل الفضیله، محمد بن علی بن حمزه طوسی).
نمونه ۳: (اذا قال حذار لم يضمن لما روی ۰۰۰) اگر تیرانداز گفته باشد (حذار : بپرهیز) ضامن نخواهد بود و به همین مقدار بسنده نمود، و به ذکر مستند فتوی پرداخته است . (شرايع الاسلام ، محقق حلی ج ۱، ص ۲۵۱)